

1948. LICHIDAREA SERVICIILOR SECRETE ROMÂNEȘTI

Demersul de față se referă la cazul Siguranței Generale a Statului, privit în contextul evenimentelor ce au marcat sfârșitul celui de-al doilea război mondial și începutul războiului rece între învingători. Precizarea, dintru început, a câtorva realități ce puneau sub semnul întrebării continuarea democrației tradiționale și care anunțau, prin ofensiva Armatei Roșii și ascensiunea P.C.R., sovietizarea și transformarea țării în satelit al Kremlinului este menită să scoată în evidență noul context în care trebuia să acționeze Siguranța, alături de S.S.I., Secția a II-a a Marelui Stat Major și Jandarmeriei.

Date fiind situațiile de excepție în care se găseau taberele politice după 23 august 1944, era evident că apărarea țării și culegerea informațiilor secrete (ca atribute ale serviciilor speciale) au fost integrate unui sistem mai cuprinzător de scenarii și acțiuni, ceea ce a motivat trecerea spre o formă de conflict ocult, necunoscut până atunci, practicat pe timp de pace, „mai precis, spre o noțiune ce desemnează intervenția unui stat în politica altui stat, potrivit definiției devenită de atunci prea generală, a operațiunilor politice <acoperite>, complementar acțiunilor <deschise>”¹. În acest sens, obiectivele strategice ale U.R.S.S. în România - instaurarea unui regim de ocupație militară, convenții prin care Moscova putea interveni în viața politică internă, precum și aducerea la putere a partidului comunist, „ca instrument politic și ideologic”² -, nu puteau să câștige substanță fără contribuția serviciilor speciale. Sovieticii aveau experiență și erau conștienți asupra faptului că structurarea spațiului politic depinde de aportul forței care deține secretele, controlează populația, supraveghează spiritul public și-l direcționează prin manipulare sau represiune. Din acest punct de vedere, Siguranța Statului oferea condiții prielnice scopurilor urmărite de aliatul bolșevic (bază umană și materială, experiență și forța imaginii de poliție politică), motiv pentru care i s-a și acordat „atenția” cuvenită.

Schimbarea naturii regimului politic în România prin instalarea, la 6 martie 1945, a guvernului de orientare comunistă prezidat de dr. Petru Groza, a determinat - implicit - deturnarea misiunilor ce reveneau Siguranței Statului, în sprijinul comunizării României prin anihilarea „reacțiunii” și „transformarea revoluționară” a aparatului de stat. Garanția „succesului” acestor operațiuni impunea transformarea serviciilor secrete românești după tipicul și metodologia structurilor informative similare din spațiul sovietic, metamorfoză ce va culmina cu Decretul nr. 221/30 august 1948, prin care se înființa și organiza Direcțiunea Generală a Securității Poporului³.

Locul, rolul și dimensiunea activității aparatului de siguranță în noile condiții social-politice, pot fi înțelese, pentru creionarea unei imagini de ansamblu, prin analiza și coroborarea reglementărilor legale sau a instrucțiunilor

¹ Alain Dewerpe, *Spionul*, 1998, p. 72.

² Victor Frunză, *Istoria Stalinismului în România*, București, 1990, p. 155.

³ Arhiva Serviciului Român de Informații (în continuare vom folosi prescurtarea A.S.R.I.), fond D., dosar nr. 9036, vol. I, f. 666.

tehnice elaborate de cadre ale Ministerului Afacerilor Interne (M.A.I.), condus de „tovarășul” Teohari Georgescu, instruit în 1940 la Moscova de NKVD și retrimis în țară cu sarcini trasate de către Comintern ⁴.

Măsurile întreprinse de comuniști au vizat reorganizarea instituțiilor de siguranță, prin infiltrarea cu trimiși speciali ai NKVD-ului (consilieri sovietici), epurarea elementelor tributare fostului regim și politizarea muncii informativ-operative, a căror finalitate să fie de natură a „frânge în țăndări uneltirile dușmane”⁵.

Însumând realitățile momentului, poate și informat asupra faptului că „interesele S.U.A. în zonă sunt de importanță relativ minoră”⁶, Teohari Georgescu stabilea, fără echivoc, că „sarcina principală este să arătăm rolul venirii sovieticilor în eliberarea țării noastre(...), să arătăm tuturor oamenilor cinstiți că, fără ajutorul politic, militar și economic al marelui nostru prieten, Uniunea Sovietică, nu era posibilă eliberarea de sub jugul hitlerist, dar nici înaintarea victorioasă pe drumul democrației populare...”⁷ Fără îndoială, „oamenii cinstiți” invocați de ministrul de interne trebuiau să fie pe măsura cunoștințelor sale, așa cum dovediseră Emil Bodnăraș, Piotr Gonciaruk, Pantelimon Bodnarenko, Gh. Pintilie, Alexandru Nicolschi, Vladimir Mazuru, Ana Toma sau Nina Nikonovna, toți deopotrivă agenți ai Moscovei și numiți ca responsabili în cadrul unor structuri informative românești⁸.

Mai târziu, judecându-și munca în raport cu acuzele primite din partea „tovarășilor de drum”, Teohari Georgescu realiza o radiografie precisă a devenirii Securității, constatând că din 1945 „... Securitatea s-a reorganizat de 4 ori, Miliția de 3 ori, la fel și celelalte sectoare. Ultima formă de organizare a Securității, Miliției, Trupele de Securitate, Grănicerii și Apărarea Locală, a fost realizată în 1951, *cu ajutorul tovarășilor sovietici...*” (subl. I.C.) ⁹.

Privitor la Siguranța Statului și procesul aferent „reorganizării” ei pe filiera arătată anterior, trebuie menționat că, după 23 august 1944, își desfășura activitatea în cadrul Direcțiunii Generale a Poliției ca *Direcțiune a Poliției de Siguranță*, postură în care se regăsește și la începutul anului 1946. Astfel, conform Instrucțiunilor Generale nr. 30.000-S/1946, Poliției de Siguranță îi revenea - ca principal mijloc de acțiune - informația, capitolul competențe fiind completat cu sarcini privind supravegherea cetățenilor repatriați, urmând să se apeleze la mijloace de represiune „*numai atunci când toate măsurile de prevenire nu au putut stăvili acțiunile contrare ordinii publice și siguranței Statului*”¹⁰.

Totuși, diriguitorii fluxului informațional - ca rezultat al practicii secrete - apreciau că „materia” vastă ce formează administrația și problemele de poliție judiciară, absoarbe o mare parte din preocupările inspectorilor generali de poliție

⁴ Marius Oprea, *Comuniștii români sub control sovietic*, în vol. *Analele Sighet-5*, Fundația Academia Civică, 1997, p. 125.

⁵ Vezi articolele semnate de S. Brucan în oficiosul „Scânțtea”, a căror temă predilectă se rezumă la demascarea „împletirii organice” între cadrele „istorice” și reacțiunea imperialistă (ex., „Scânțtea”, nr. 756, 1947).

⁶ Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop, *Sovietizarea României. Percepții anglo americane*, București, 1993, p. 80.

⁷ „Adevărul”, nr. 17203/1948.

⁸ Dennis Deletant, *Influența sovietică asupra Securității române. 1944-1953*, în vol. *Memoria ca formă de justiție*, București, 1994, p. 35-42.

⁹ A.S.R.I., fond D, dosar 40009, vol. 32, f. 251.

¹⁰ *Cartea albă a Securității*, vol. I, București, 1997, p. 12.

și jandarmi, iar atribuțiile organelor de siguranță sunt executate greoi, „cu multe deficiențe, lipsite de coordonare atât în acțiunea informativă, cât și în aplicarea măsurilor preventive și represive”.

În concluzie, pentru a organiza, îndruma și conduce efectiv operațiunile de siguranță pe întreg teritoriul urban și rural „al circumscriptiilor polițienești și jandarmerești”, M.A.I. stabilea, conform Ord. nr. 12100-S din 20.06.1947, înființarea *Direcțiunii Siguranței Statului*¹¹ prin: includerea organelor centrale de teren care formau înainte Corpul Detectivilor, organizarea Inspectoratelor Regionale de Siguranță pentru fiecare regiune, Servicii de Siguranță pentru fiecare reședință de județ și transformarea *Direcțiunii Siguranței Capitalei* într-un inspectorat care avea rolul de a „înviora coordonarea acțiunii siguranței ce trebuie dusă simultan pe tot teritoriul”¹². Sub raport informativ și organizatoric, unităților de jandarmi și poliție li se puna în vedere că trebuie să predea arhiva completă a serviciilor de siguranță și tot materialul documentar, să acorde concursul necesar, „din toate punctele de vedere”, realizării misiunilor prin care „noua siguranță” avea să asigure însușirea puterii de către actorii politici ce înaintau, repede și sigur, pe drumul „democrației populare”. Categorical, noul corp informativ-represiv era clădit și destinat pentru „a cunoaște în orice moment situația reală din teritoriu spre a aplica măsurile corespunzătoare”¹³. Eficacitatea acestora era analizată și evaluată de o echipă operativă ce constituia conducerea Siguranței compusă din: N. Popescu - dir. general, Al. Neacșu - secretar, Al. Nicolschi - subdirector general, L. Zamfir - subdirector general, M. Lepădădescu - consilier, Jianu Marin, Vladimir Mazuru și Mișu Dulgheru - inspectori generali, Tudor Sepeanu și N. Cârje - inspectori etc.

Acest transfer de atribuțiuni de la organele jandarmeriei la cele de siguranță a fost reglementat în baza Ord. telefonic nr. 34713/26.06.1947 și Ord. circular nr. 36201/31.07.1947 ale Inspectoratului General al Jandarmeriei, care prevedeau următoarele:

- inspectorii și comandanții de legiuni să întocmească studii asupra fiecărei probleme de siguranță și să prezinte propuneri în legătură cu modul în care inspectorul de siguranță urmează să-și organizeze, îndrumeze și conducă efectiv operațiunile specifice;

- toate informațiile din domeniile poliției de siguranță, interceptate prin organele din subordine, să fie comunicate urgent siguranței, astfel încât colaborarea cu noul aparat să se realizeze fără „nici un prejudiciu pentru interesele ordinei și securității în Stat”¹⁴

¹¹ A.S.R.I., fond D, dosar 9049, vol. 1, f. 4-5.

¹² *Ibidem*, p. 25.

¹³ *Idem*, dosar 9051, vol. 1, f. 111.

¹⁴ *Idem*, dosar 9049, vol. 1, f. 372.

„Cu fața la producție”, „ascuțirea luptei de clasă”, „conspiratorii” și „reacțiunea internă” ce se „împletea organic” cu „imperialismul capitalist”, sunt teme predilecte ale propagandei comuniste ce încerca să justifice necesitatea rezolvării intereselor „securității de stat” de către un organ separat, unic și atotputernic. „Efectul acestui mit vindicativ îl reprezintă construirea statului polițienesc, bazat pe teroare, fanatism și delațiune”¹⁵.

Omnipotența și omniprezența Direcțiunii Generale a Siguranței Statului (D.G.S.S.), atribute care se regăsesc în documentele ce reflectă condiționarea înființării ei, anunțau din vreme dorința Partidului comunist de a cunoaște, preveni și contracara orice acțiune subsumată garantării exercițiului democrației. *De facto*, temuta Securitate, după cum se va încerca să se motiveze în cele ce urmează, își începuse activitatea odată cu D.G.S.S., la rândul ei situată, prin intermediul agenților sovietici infiltrați în cercul de comandă, în tovărășesc tandem cu organele represive aflate în slujba Kremlinului¹⁶. Înaintarea în socialism obliga partidul să-și ia măsuri de precauție pentru a fi singur stăpânitor. Între Siguranța Statului (1947) și Securitatea Poporului (1948), diferențele rezidă doar în titulatură. Asemănarea în fapte e aproape perfectă.

Epurație și politizare. Sovietizarea D.G.S.S.

La scurt timp după apariția Ord. 12100-S, D.G.S.S. elabora și transmitea directive pentru organizarea, încadrarea și funcționarea Siguranței în teritoriu, dublate de instrucțiuni de colaborare cu organele de Siguranță ale Inspectoratului General al Jandarmeriei (I.G.J.).

Colaborarea în noua conjunctură nu presupunea o subordonare a unităților de jandarmi în raport cu organele de siguranță, „ci numai obligațiunea de a le da ceea ce li s-ar cere pentru menținerea siguranței și ordinii publice”¹⁷. Totodată, instrucțiunile prevedeau modalități concrete de organizare a birourilor de siguranță din zona rurală, organizarea agenturilor (recrutarea informatorilor și păstrarea conspirativității), supraveghere și filaj etc., interzicându-se, „cu desăvârșire, ca organele de Siguranță să activeze în domeniul judiciar sau de poliție administrativă, decât în cazuri speciale, ordonate de D.G.S.S., cum au fost colectările de cereale, stabilizarea etc.”¹⁸

„Cazurile speciale” la care face trimitere paragraful menționat, dar neprecizate, sunt tot atâtea obsesii pentru liderii comuniști (Teohari Georgescu, Al. Nicolschi, Emil Bodnăraș, AL. Drăghici), preocupați să respecte întocmai linia sovietică de transformare a României. Practic, toate segmentele vieții sociale, politice, economice și cultural-religioase au cunoscut asemenea „cazuri speciale”, între care arestarea, anchetarea, compromiterea sau încarcerarea foștilor ofițeri ai armatei române și serviciilor speciale, fostelor cadre ale „Mișcării Legionare”, liderilor și activiștilor „partidelor istorice” și, mai târziu, metodele și mijloacele aferente naționalizării și colectivizării.

¹⁵ Vladimir Tismăneanu, *Fantoma lui Gheorghiu-Dej*, București, 1995, p. 110.

¹⁶ Cf. Dennis Deletant. *op. cit.*, p. 42.

¹⁷ A.S.R.I., fond D, dosar 905, vol. 1, f. 112.

¹⁸ *Ibidem*, p. 116.

Arbitrariul și imixtiunea străină au determinat ca, începând cu 1947, activitatea Siguranței Generale și a Jandarmeriei să fie orientată „exclusiv spre combaterea și anihilarea adversarilor politici ai comunismului”¹⁹. Ordinul circular nr. 36794/2.08.1947 arată că organele Siguranței Generale și Jandarmeriei au acționat „împotriva organizațiilor subversive, conduse de legionari și finanțate de partidele istorice, care urmăreau răsturnarea prin violență a regimului democratic și asasinarea guvernului...”²⁰ Lupta pentru puterea politică a vizat și epurarea aparatului de stat de elementele care au servit fostului regim²¹, Siguranța devenind automat „instrument al revoluției”, capabil să elimine cadrele ostile regimului popular-democrat sau cele „compromise printr-o activitate dușmănoasă față de mișcarea muncitorească”²².

Conform *Legii pentru purificarea aparatului de Stat*, publicată în Monitorul Oficial nr. 216/19.09.1944, imediat după numirea sa în funcție, Teohari Georgescu a decis că M.A.I. trebuie să se bazeze pe un aparat polițienesc puternic și epurat de toate elementele fasciste, colaboraționiste sau compromise. Procesul a fost treptat și selectiv, astfel încât, organizarea activității de siguranță se înscria într-un cadru instituționalizat și reglementat exclusiv de interesele comuniștilor.

Mărturisindu-și păcatele „deviaționiste” și „împăciunitoriste”, prin 1952, Teohari Georgescu se adresa lui Gheorghiu-Dej și Biroului Politic, readucându-le aminte că „nu șapte ani, dar nici un an nu m-ar fi lăsat partidul în fruntea ministerelor de interne, dacă nu așa fi avut ură de clasă și aș fi capitulat în fața dușmanului”. Devotat clasei muncitoare, Teohari arăta că „întreg aparatul de represiune al burgheziei, Siguranța, S.S.I., și Serviciul de Contra-Informații al Armatei a fost arestat”²³. Chestionat cu privire la motivația pentru care elemente „din clasa exploatatoare” au fost menținute în funcții de conducere și dacă această prezență era „în conformitate cu linia partidului”, într-o misivă către „tovarășul Ghiță”, Teohari se explică: „Schimbarea aparatului vechi al Ministerului de Interne cu altul nou a început în seara de 6 martie 1945. Primele sute de foști funcționari din aparatul vechi al Ministerului au fost înlăturați și arestați. Urmând consecvent linia Partidului de a crea un aparat capabil să lupte cu hotărâre împotriva dușmanului de clasă (subl. I.C.), lună cu lună, an cu an au fost pregătite noi contingente de elemente devotate clasei muncitoare (...). De la început, atenție deosebită s-a dat organizării unei securități alcătuită din elemente devotate. Astfel, din 1947, întregul efectiv al Securității a fost alcătuit numai din elemente noi”²⁴.

Elementele constitutive ale acestei radiografii ce probează, înainte de înființare, „conștiința” necesității unei Securități satrapice pentru nevoile partidului, sunt întărite de o serie de statistici întocmite de *Serviciul Personalului* din cadrul D.G.S.S. în aprilie 1948. Astfel, privitor la funcționarii din Serviciile Centrale și Exterioare ale D.G.S.S., numiți înainte și după anul 1945, se observă

¹⁹ *Cartea albă a Securității*, ed. cit., p. 16.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ În cazul armatei române a se vedea Constantin Hilihor, *Generali români în rezistența anticomunistă*, în vol. *Analele Sighet-2*, Fundația Academia Civică. 1995, p. 185-188.

²² *Cartea albă a Securității*, ed. cit., p. 29.

²³ A S R I, fond D, dosar 40009, vol. 32, f. 124-125.

²⁴ *Ibidem*, f. 217.

că dintr-un total de 2.816 - cât figura în 1948 - 2.359 fuseseră numiți după 1945, în raport cu numai 457 care existau înainte de anul menționat²⁵.

Ca organ al „dictaturii proletariatului”, D.G.S.S. respecta întocmai încadrarea conform originii lor sociale, muncitorilor revenindu-le poziția de lider, cu 1.456 locuri, urmați îndeaproape de 1287 de funcționari și numai 73 de intelectuali²⁶. Evident, același registru, cu accent pe latura proletară, îl regăsim și în cazul apartenenței politice a funcționarilor D.G.S.S., întrucât 2.515 erau înscrși în Partidul Muncitoresc Român, 267 neîncadrați, 10 în Frontul Plugarilor etc.²⁷.

În contextul evenimentelor prezentate anterior, cifrele invocate sunt elocvente și dau măsura valorii profesionale a celor ce reprezentau sau întregeau comunitatea informativă a României. Proporția covârșitoare a muncitorilor, parte dintre ei semianalfabeți, în detrimentul ofițerilor de carieră sau a specialiștilor din sectoarele neoperative, relevă gradul sporit de subordonare a serviciilor speciale față de Partidul comunist, coordonat la rândul-i de consilieri și agenți I.N.U., M.G.B. sau N.K.V.D.

În continuare, se vor supune spre analiză câteva fișe de caracterizare ale unor responsabili D.G.S.S., elaborate de Secția Cadre, unde se va vedea că un capitol distinct îl reprezintă atitudinea și comportamentul față de Partidul Muncitoresc Român.

Bunăoară, Mazuru Vladimir, devenit membru de partid după 23 august 1944, încadrat în M.A.I. - din 1947 - la Direcția Cadre, „este devotat partidului și clasei muncitoare, (...), are purtări tovarășești, spirit critic dezvoltat și nivel politic ridicat”²⁸. Același lucru se constată în cazul comisarului-șef Gherhan Frederick, de naționalitate evreu, membru de partid din 1945, dar cu legături încă din ilegalitate, devotat P.M.R.-ului și instituției²⁹. Comisarul-ajutor Goldenberg Bernard se înscrie în aceeași categorie, însă „este inteligent și are spirit revoluționar (...), se orientează bine profesional și politic, are cunoștințe marxiste. ...”, nefiind, probabil, de condamnat dacă „este glumeț, ironic, și puțin superficial...”³⁰ În ceea ce-l privește pe Nicolschi Alexandru, membru de partid din 1937, fișa personală nu poate ascunde faptul că „uneori, în trecut, a avut ieșiri nesănătoase față de tovarăși”, dar, din punct de vedere profesional, „adâncește problemele și caută să le dea un conținut”³¹, motive suficiente pentru a deține funcția de subdirector general în D.G.S.S. În sfârșit, pentru Nicolae Munteanu, faptul că a făcut parte din Divizia „Tudor Vladimirescu” în timp ce a fost prizonier în U.R.S.S., „îl recomandă în postura de comisar-ajutor”³².

Frecvența și relativa similaritate ale unor asemenea cazuri sunt relevante pentru procesul de deprofesionalizare caracteristic Siguranței și activității sale postbelice. Ruși, evrei, maghiari, sau români cu origine socială țărănească au fost preferați și propulsați în posturi de control și coordonare. De cealaltă parte,

²⁵ Idem, dosar 10985, f. 9.

²⁶ Ibidem, f. 6.

²⁷ Ibidem, f. 7.

²⁸ Ibidem, f. 24.

²⁹ Ibidem, f. 28.

³⁰ Ibidem, f. 30.

³¹ Ibidem, f. 70.

³² Ibidem, f. 292.

adevărații profesioniști ai muncii de informații și magiștrii lor (Eugen Cristescu, Constantin Maimuca, Eugen Negulescu, Ioan Stângaciu, Eugen Bianu, Ștefan Bungețeanu etc.) erau arestați, anchetați și condamnați de noile autorități, chemate să facă dreptate „clasei muncitoare” și „poporului sovietic prieten”³³.

Potrivit Ord. circular 12100-S/20.06.1947, noua concepție de lucru a D.G.S.S. avea la bază instrucțiunile tehnice și *Planul General de Căutare a Informațiilor* în care se făcea o scurtă prezentare a problemelor urmărite, cu indicarea obiectivelor și caracteristicilor mai importante. Se aveau în vedere starea de spirit a populației, curentele politice și sociale legale, acțiunile subversive, organizațiile ilegale, sabotajul, problematica sectelor, controlul străinilor și presa.

Prin urmare, la data de 4.07.1947, Directorul General al Siguranței Statului, col. N. Popescu, semna nota de serviciu nr. 1478-S, solicitând să i se prezinte, până la 1 iulie 1947, misiunile și planul de căutare a informațiilor pentru fiecare serviciu din D.G.S.S.³⁴.

Analiza, evaluarea și coroborarea planurilor de căutare a informațiilor au stat la baza elaborării *Planului General de Acțiune pe 1947*, ce avea în vedere: curentul reacționar-fascist, instigări contra guvernului și regimului democratic, manifestări șovine și rasiste, propaganda subversivă, actele de sabotaj și trădare. „În ansamblul lui, *Planul General de Acțiune* trata orice problemă de siguranță sub raportul scopului urmărit, al metodelor de acțiune și al motivelor pentru care acestea constituiau o problemă de siguranță”³⁵.

Unul dintre documentele cele mai semnificative din epocă, din care se poate înțelege că activitatea D.G.S.S. era orientată precis spre influențarea vieții politice a țării este *Darea de seamă asupra activității Direcțiunii Generale a Siguranței Statului de la 10 iunie până în prezent* (1 sept. 1947). Cu obiectivitate, documentul inserează aprecierea că, din primul moment, „am fost preocupați de a da organizării, dotării și încadrării cu personal, forme echivalente activității operative, care trebuie să-și continue ritmul de muncă în cadrul sarcinilor politice”³⁶.

Desigur, „sarcinile politice” erau departe de a fi puține, deoarece controlul „actului politic” în România - satelizată de Moscova - asigura permanentizarea pozițiilor hegemonice ale Partidului comunist, care nu-și putea permite „opțiuni politice” distincte de cele cominterniste. Semnificativ, în acest sens, este rezultatul întâlnirii dintre Stalin și Gheorghiu-Dej, din februarie 1947, care a postulat că lovitura principală trebuie orientată pentru zdrobirea lui Maniu și apoi pentru îndepărtarea lui Tătărescu³⁷.

³³ După 1945, Siguranța a întocmit tabele nominale cu toți angajații serviciilor speciale, trecând ulterior la identificarea și arestarea acestora, majoritatea decedând în închisorile din Făgăraș, Aiud și Gherla (cf. Idem, dosar 9058, vol. 3, f. 2-28; 170-179). De aceea, „nu ar trebui să ne mire faptul că multe persoane recrutate pentru funcțiile de conducere în Securitate erau din două categorii: evrei și unguri și muncitori români necalificați” (cf. Dennis Deletant, *op. cit.*, p. 43).

³⁴ A.S.R.I., fond D, dosar 9049, vol. 1, f. 65.

³⁵ *Cartea albă a Securității*, vol. I, p. 38.

³⁶ A.S.R.I., fond D, dosar 9051, vol. 1, f. 87. Într-un alt document-sinteză elaborat de D.G.S.S. în această perioadă, se precizează că „organele de Siguranță, care sunt organe de informare a Guvernului, trebuie să cunoască, să adâncească și să ducă o intensă muncă informativă asupra întregii activități politice ce se desfășoară pe teritoriul țării, problemele politice formând obiectul unuia dintre cele mai importante probleme de siguranță a Statului” (Idem, dosar 9049, vol. 2, f. 59).

³⁷ Tatiana Polkivaiova, *Întâlnirea dintre Stalin și Gheorghiu-Dej din februarie 1947. (Lupta pentru monopolul puterii în eșaloanele superioare ale P.C.R.)*, în vol. „Analele Sighet-5”, *ed. cit.*, p. 152.

Lectura „dării de seamă” reamintește că în cadrul acestor idei directoare, din punct de vedere operativ, Siguranța urmărise:

- acțiunea politică sub toate aspectele, concentrându-se vigilența asupra P.N.Ț., „în jurul căruia am apreciat că s-a polarizat acțiunea subversivă”;
- acțiunea de spionaj și de imixtiune a reacțiunii internaționale, „care a constituit o sarcină nouă pe care și-a luat-o pentru prima oară Siguranța Statului” (subl. I.C.);
- acțiunea de combatere a sabotajului și a actelor de diversiune „care de asemenea constituie sarcină nouă pentru Siguranța Statului”³⁸.

Datorită eforturilor sporite pentru asigurarea nestingherită a „ritmului muncii operative” și menținerii activității după „necesitățile evoluției situației”, la capitolul realizării Siguranța marca o situație ce – ulterior – a putut fi interpretată ca „pasiunea stalinistă a demascării inamicului”³⁹, raportând că „în ceea ce privește prima sarcină, munca noastră a fost încununată de succes, prin descoperirea unor serii de organizații subversive, în diferite puncte ale țării, culminând cu <Tămădăul>, care a dat posibilitatea dizolvării Partidului Național Țărănesc” (subl.I.C.)⁴⁰; un exemplu perfect de „responsabilitate” și „conduită profesională”? „Morala proletară” începea să jaloneze munca secretă, ocupând, în scurt timp, primul punct de referință în rapoartele Siguranței.

„Succesul” răscolitor de mândrii profesionale pentru strategii implementării noului sistem era anticipat de partidele concurente care întrevădeau instaurarea experimentului totalitar feroce, produs și exportat de U.R.S.S. „Tămădăul” fusese anunțat din timp, prin schimbările produse în sistemul informativ. Inspectoratul Regional de Siguranță Cluj raporta, într-o sinteză adresată centralei, că despărțirea Siguranței de restul Poliției a prilejuit lansarea de zvonuri și diverse comentarii conform cărora, se urmărește „a se da puteri discreționare Siguranței și a o transforma într-un NKVD, după sistemul rusesc”, fapt ce a stârnit panică și agitație în rândul opoziției⁴¹. Astfel debuta tehnologia puterii discreționare a Siguranței-Securitate, ca parte componentă și obligatorie în construcția ordinii totalitare.

Sistemul bolșevic al planificării și stahanovismul în munca de informații apar odată cu *Planul de Muncă* pentru perioada 1 sept. - 7 nov. 1947, în care sunt prevăzute sarcini de natură a pregăti transformarea Siguranței Statului în Securitatea Poporului. „Vom înființa serviciul școlilor profesionale”, „vom întocmi foile calitative anuale pentru întreg personalul”, „prin conferințele de serviciu, vom imprima funcționarilor din subordonare spiritul de economie a materialelor și diverselor cheltuieli”⁴²etc. - sunt imperativele momentului.

Grija partidului pentru creșterea nomenclaturii în Siguranță era o preocupare la fel de asiduă. „Principial, încadrarea personalului cu membrii de partid și nemembri, simpatizanți apropiați politic, sau cu perspective de a deveni membrii de partid, (se va face) cu verificarea și avizul partidului”. Pentru a evita riscurile de natură contrainformativă, „civili primim numai de la partid sau

³⁸ A.S.R.I., fond D, dosar 9051, vol. 1, f. 87.

³⁹ Cf. Vladimir Tismăneanu, *op. cit.*, p. 128.

⁴⁰ A.S.R.I., fond D, dosar 9051, vol. 1, f. 87-88.

⁴¹ *Curtea albă a Securității*, vol. I, doc. 301, p. 377.

⁴² A.S.R.I., fond D, dosar 9051, vol. 1, f. 98.

propuși de noi și verificați de partid”, pe când militarii erau dați “numai de partid, fără a se face propuneri nominale”. Măsuri asiguratorii se luau și în sensul completării cu personal necesar și verificării celui existent din posturile de conducere, motiv pentru care „s-a format o comisiune care va hotărî pe teren și se va compune din N. Popescu, Jianu Marin, Vladimir Mazuru (conducerea Siguranței - n.n. I.C.) și doi tovarăși de la C.C.” (subl.I.C.)⁴³.

Dogme staniliste precum „întrecerea în muncă” și “realizarea planului cu 100%” sunt insinuate treptat și devin familiare muncii în Siguranță prin aparatul de partid, „emoția” împlinirilor crescând pe măsura apropierii de „mărețul 23 August”. Un document uluitor ce zugrăvește ipocrizia, falsitatea și obediența lucrătorilor din Siguranță (dar și penetrabilitatea propagandei), ne stă la îndemână; în preajma lui 23 august 1948, numitul Cârje Nicolae, responsabil al Serviciului I Informații din D.G.S.S., chema la întrecere în muncă pe tovarășul Morțun de la Serviciul Secretariat, privitor la următoarele puncte:

- lichidarea întârzierilor la serviciu;
- reducerea lipsurilor nemotivate cu 100%;
- economie de materiale și rechizite;
- realizarea cu 100% a planului sindical;
- lichidarea actelor de necinste și descoperirea elementelor dușmănoase pătrunse în aparatul de stat;
- punctualitatea la ședințele sindicale;
- vizionarea filmelor de la cinematograful „Excelsior”;
- ridicarea nivelului cultural și politic, prin cititul cărților din bibliotecă și a ziarului “Scânteia”⁴⁴.

Evident, de respectarea unor astfel de ritualuri și atitudini stahanoviste depindea supraviețuirea individului în sistem. Programul partidului, „citirea ziarului <Scânteia> în colectiv, pentru ridicarea nivelului politic și cultural în fiecare dimineață de la 7 la 8”⁴⁵, „curățirea aparatului Siguranței de elemente necorespunzătoare”⁴⁶, „adâncirea și întărirea spiritului tovarășesc în scopul creșterii calității muncii de siguranță”⁴⁷, sunt elemente care confirmă, cel puțin în spiritul ei, prezența Securității (ca exponent fidel al regimului) înaintea avansul consfințirii legislative. Acest fenomen iese și mai mult în evidență odată cu începutul anului 1948 (10-14 febr., *Conferința inspectorilor de Siguranță*), când spectacolul oferit de interminabile rapoarte-îmnuri triumfalist-patriotarde ia dimensiuni aberante. Bunăoară, Inspectoratul Regional de Siguranță Cluj, analizându-și munca din perioada 1 mai - 23 august 1948, raporta cu mândrie că „s-a continuat cu ținerea ședințelor politice pentru ridicarea nivelului politic și moral” și „jumătate din personal a urmat cursurile unei școli de cadre, ridicându-se nivelul politic al acestora”⁴⁸. Inspectoratul Regional de Siguranță Iași este însă mult mai precis, apreciind că, în urma ședințelor cu funcționarii, nivelul politic al acestora este de

⁴³ *Ibidem*, f. 92.

⁴⁴ *Idem*, dosar 9049, vol. 3, f. 237.

⁴⁵ *Idem*, dosar 9051, vol. 1, f. 67.

⁴⁶ *Idem*, dosar 9049, vol. 3, f. 260.

⁴⁷ *Idem*, dosar 9049, vol. 2, f. 238.

⁴⁸ *Idem*, dosar 9051, vol. 1, f. 4.

30%, dar „în curs de creștere”⁴⁹, fapt similar și în cazul Inspectoratului Pitești, unde se constata că, „din punct de vedere al nivelului politic, personalul este suficient ridicat, iar 20% și-au însușit temeinic cunoștințele marxiste”⁵⁰.

Rezultatul acestor „plenare informative” va consolida credința partidului că Siguranța putea fi transformată într-un instrument al propriei glorificări.

Deprins cu metodele aparatului stalinist, directorul general al Siguranței, N. Popescu, transmitea (prin Ord. Circular nr.3660/15.04.1948) noile directive pentru întocmirea planurilor de muncă până la 7 noiembrie 1948, cu o primă etapă de analiză la 23 august. „Indicațiile prețioase” își au și ele începutul în munca secretă, structurile informative fiind atenționate să țină seama de conjunctura internă și internațională și - mai cu seamă - de împărțirea forțelor în cele două lagăre, anume unul imperialist și antidemocratic și „*altul democratic și antiimperialist care înregistrează succese notabile*” (subl.I.C.). În acest sens, „având în vedere că reacțiunea internă va căuta să polarizeze în jurul său chiaburimea și prin ea masele tovarășești, este imperios necesar ca extinderea agenturilor la sate să se facă neîntârziat, astfel încât, până cel târziu 1.05.ac., teritoriul rural al țării să fie integral acoperit”⁵¹.

Partidul trebuia să știe tot pentru a putea declanșa preparativele „revoluției agrare” cu o primă undă de șoc, colectivizarea. Din acest punct de vedere, Siguranța, ca reminiscență a „împilării burghezo-moșierești” și palidă expresie a democrației interbelice, era sortită desființării.

La data de 14 mai 1948, un material elaborat de Cabinetul D.G.S.S. se anunța că, „sprijiniți de prevederile și spiritul noii legi de organizare și funcționare a Siguranței Statului (în fapt, proiectul Direcțiunii Generale a Securității Poporului - n.n.) se va crea un aparat cu caracter dialectic (s.I.C.), adică specializat și suplu, în măsură să facă față situațiilor de viitor”. Pentru a nu exista dubii și a se crea confuzii, imediat se preciza că „*vor trebui luate măsuri din vreme astfel ca, la momentul apariției legii noastre organice, lucrările de încadrare și dotare să fie deja gata, pentru a ne da putință să intrăm automat în aplicare*”⁵².

Răsfoind documentele caracteristice epocii, aflăm că în numele „viitorului luminos” măsurile din vreme fuseseră și executate. Un exemplu perfect al acestor ritualuri „purificatoare” îl selectăm dintr-un raport al Inspectoratului Sibiu, din 10 februarie 1948:

„În urma acțiunilor Guvernului democrat prin diverse măsuri cu caracter economic și politic, cercurile reacționare interesate au lansat o serie de zvonuri cu caracter tendențios și alarmist, căutând prin aceasta să submineze încrederea maselor largi populare în reușita acțiunilor Guvernului”, dar, „în urma executării Ord. nr. 50.000, 18.000 și 52.763 ale Direcțiunii Generale ale Siguranței Statului, ridicându-se și internându-se vârfurile reacționare, au încetat în mare măsură circulația acestor zvonuri și critici antiguvernamentale”⁵³.

⁴⁹ Idem, dosar 9049, vol. 2, f. 231.

⁵⁰ Ibidem, f. 550.

⁵¹ Idem, vol. 3, f. 287-294.

⁵² Idem, dosar 9051, vol. 1, f. 36.

⁵³ Idem, dosar 9049, vol. 3, f. 55-56.

Mai târziu, sublocotenentul de Securitate Aramă Ion va arăta că executarea ordinelor menționate s-a derulat într-o stare de haos și degringoladă totală, caracterizată prin abuzuri, brutalități, imperfecțiunii în comunicare, lipsa colaborării între anchetatori etc.⁵⁴ Practic, se instaurase domnia celor ce acționau pentru distrugerea planificată a demnității umane. Într-o misivă adresată de Teohari Georgescu lui Gheorghe Pintilie, privitor la bandele din munți, se menționează că „este nevoie ca organizația de partid să lucreze mai intens, iar organele noastre să descopere și să ridice elementele dușmănoase. De altfel, *„vei proceda cum crezi că este mai bine”*”⁵⁵ (subl. I.C.)

Recursul la importanța și rolul partidului, dar și la puterea liberei inițiative, sunt trăsături fundamentale pentru activitatea Siguranței în noua conjunctură, supravegheată îndeaproape de Armata Roșie „eliberatoare”. Securitatea Poporului prelua din experiența defunctei Siguranțe supralicitarea sentimentului de nesiguranță al persoanei, nevoită să apeleze la stat pentru a fi apărată de virtuale amenințări. De la sovietici învățase politica clandestinității și rolul epidemiei denunțurilor, devenind în scurt timp organ al contrainsurecției, elaborând și propagând ideologia „securității de stat”.

Așa cum s-a arătat, prin consiliere politică, finanțare individuală sau colectivă, sprijinirea organizațiilor sindicale, propagandă, antrenare și formare de cadre, operațiuni politice și paramilitare derulate sub tutela Armatei Roșii sau a NKVD-ului, taberele politice din România postbelică deveniseră violent conflictuale. Bilanțul confruntărilor din acei ani, zbaterea ideologică și lichidarea politică a potrivnicilor „clasei muncitoare”, produsul direct și consecința unei malade sete de putere sunt prezentate chiar de protagoniștii învingători, fiecare în felul său. Imaginea e aceeași. Fără aceste mărturii, este dificil să se pretindă demersului critic valoare și consistență.

TEOHARI GEORGESCU:

*„De la 6 martie 1945 până la 25 mai 1952, dușmanul dinăuntru și dinafară a primit nenumărate lovituri... Au fost arestate toate elementele legionare identificate care au avut funcții de răspundere, fostele conduceri centrale și locale ale partidelor burgheze, fostele state majore ale secțiilor militare național-țărăniște, foștii miniștri, senatori și deputați din 1920-1944, elemente legate în trecut de serviciile de spionaj ale țărilor imperialiste[...]. S-a aplicat pedeapsa cu moartea celor care au încercat să lovească în interesele poporului muncitor. S-a curățat țara de elementele înarmate din munți. Toate acestea s-au realizat cu un aparat, la început tânăr, care a crescut, devenind astăzi un instrument puternic în mâna Partidului, plin de ură împotriva dușmanului.”*⁵⁶

⁵⁴ Slt. Aramă Ion, membru al Echipei Speciale de Cercetări de pe lângă Inspectoratul Regional de Siguranță Suceava, prezintă în detaliu abuzurile săvârșite de comuniști, cum ar fi trimiterea în judecată a unor persoane fără dosar (date minime de anchetă) sau pe baza mărturiilor altora: „Cine poate să știe ce este studentul Kalinovski Alexe, dacă el nu vrea să spuie ceva să se acuze singur, dacă nimeni dintre elementele prezente nu-l arată ca infractor?” *Ibidem*, f. 521.

⁵⁵ *Ibidem*, f. 631.

⁵⁶ *Idem*, dosar 40009, vol. 32, f. 125.

SILVIU BRUCAN:

„Democratizarea aparatului de stat este o muncă energică și stăruitoare, care merge în profunzime, până la funcționarii mărunți, mereu în căutarea cadrelor corespunzătoare[...] Acest lucru l-au înțeles și-l practică miniștrii comuniști[...] Așa a devenit Ministerul de Interne condus de tovarășul Teohari Georgescu o mare și puternică realitate administrativă în care birocrațismul, corupția și delăsarea sunt combătute necruțător. Cât despre opera de epurare a elementelor dușmănoase democrației și poporului, ea a mers cutezător în profunzime. Și astăzi regimul democrat are un reazem sigur în aparatul de stat”⁵⁷.

Lt. col. de Securitate C. CAMPEANU

(telegrama adresată tovarășului General Locotenent Gh. Pintilie, 30.XII.1948):

“Personalul Direcțiunii Regionale a Securității Poporului Constanța și al unităților din subordine, cu ocazia aniversării unui an de viață rodnică a Republicii Populare Române m-a însărcinat să aduc Direcțiunii Generale calde felicitări și vii mulțumiri pentru felul cum am fost îndrumați și sprijiniți în munca noastră de garantare a progresului social și sprijinirea luptei clasei muncitoare. Ne luăm angajamentul și vă asigurăm că nu vom precupeți nici un efort pentru a apăra și sprijini drepturile cucerite de clasa muncitoare și popor călăuziți în muncă de Partidul nostru, Partidul Muncitoresc Român, forță conducătoare în Republica Populară Română, împrejurul căreia vom face zid împotriva uneltirilor din afara și din lăuntru ei...”⁵⁸.

La Suppression des services secrets roumains

Résumé

L'auteur de l'étude essaie de démontrer la modalité dont les services secrets roumains ont été mis, dans une première étape, au service du nouveau pouvoir de Bucarest, dicté par Moscou, après le 23 août 1944. Par la suite, on présente la deuxième étape, lorsque la Direction Générale de la Sécurité de l'Etat a été épurée et politisée dans le contexte du processus de soviétisation générale des structures du pouvoir roumain – ce qui a pratiquement marqué, malgré les apparences de transformation, la suppression de la structure principale des services informatifs de Roumanie (DGSS).

A partir d'une base documentaire, on présente toutes les étapes – plus ou moins législatives – par lesquelles les services secrets roumains, à la structure citée ci-dessus, ont été subordonnés aux intérêts russes. On met en évidence les méthodes informatives mises en pratique, les infiltrations du personnel, le manque de professionnalisme des nouveaux membres et la vraie face – méchante et absurde – de la propagande imposée par les communistes.

La conclusion qu'on peut tirer de cette étude est celle énoncée dans le titre: on a assisté à la suppression des services secrets roumains.

⁵⁷ „Scântia”, nr. 802, 1947.

⁵⁸ A.S.R.I., fond D, dosar 9049, vol. 3, f. 514.